

भारतीय संविधानाचे अनुच्छेद २७५(१) अंतर्गत
मंजूर “Upgradation and modernization of
Ashram School Kitchens” या योजनेच्या
मार्गदर्शक सूचनांना मंजुरी देणे बाबत.

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: केंद्रीय-२०२० /प्र.क्र.१०४ /का-१९
मंत्रालय, मुंबई ४०००३२
तारीख: १/१/२०२१

संदर्भ-

१. जनजाती कार्य मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र.F.No.११०१५/०४(१४)/२०१८-Grants,
दि.२१/०६/२०१८
२. जनजाती कार्य मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र.F.No.११०१५/०१/२०१९-Grants,
दि.११/०३/२०१९.
३. शासन निर्णय क्र.केंद्रीय-२०१८/प्र.क्र.६९/का.१९, दि.०४.१०.२०१८ व दि.०५.११.२०१८
४. शासन निर्णय क्र.केंद्रीय-२०१९/प्र.क्र.६३/का.१९, दि.२९.०६.२०१९, दि.२३.०७.२०१९
व दि.२०.११.२०१९

प्रस्तावना-

केंद्र शासनाकडून दरवर्षी विशेष केंद्रीय सहाय्य अंतर्गत अनुदान, भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २७५(१) अंतर्गत व अदिम जमाती विकास कार्यक्रम या योजनाअंतर्गत राज्य शासनास अनुदान प्रदान होत असते. या योजनाअंतर्गत प्राप्त होणा-या अनुदानासाठी नावीन्यपूर्ण प्रस्ताव सादर करण्याबाबत प्रकल्प अधिकारी, ए.आ.वि.प्रकल्प कार्यालय, शासकीय, अशासकीय/ सामाजिक /खाजगी संस्था यांना आदिवासी विकास विभागाकडून आवाहन करण्यात आलेले होते. यानुषंगाने प्राप्त झालेल्या प्रस्तावांची सविस्तर छाननी करून निवडक प्रस्ताव मा.मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखालील कार्यकारी समितीकडे सादर करण्यात आले. सदर प्रस्तावामध्ये आश्रम शाळांमध्ये असलेल्या स्वयंपाक गृहांची अत्याधुनिक साहित्यान्वये सुधारणा करणे याबाबतचा प्रस्ताव केंद्र शासनास सादर करण्यात आला होता.

२. आदिवासी विकास विभागाच्या अधिनस्त असणाऱ्या शासकीय आश्रमशाळातील स्वयंपाक गृहाची अत्याधुनिक साहित्यान्वये सुधारणा करून विद्यार्थ्यांना उच्च दर्जाचा पोषणयुक्त आहार पुरवठा नियमित व वेळेवर उपलब्ध करून त्यांची पोषणाची स्थिती सुधारणे या उद्देशाने आदिवासी विकास विभागाने मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखालील कार्यकारी समिती व शासनाच्या मान्यतेने ही योजना राबविण्याबाबत केंद्र शासनाकडे प्रस्तावित करण्यात आलेली होती. जनजाती कार्य मंत्रालयाने दिनांक २३.०५.२०१८ रोजी आयोजित केलेल्या Project Appraisal Committee (PAC) बैठकीमध्ये “Upgradation and modernization of Ashram School Kitchens” हि योजना सन २०१८-१९ व सन २०१९-२० करिता भारतीय संविधान अनुच्छेद २७५(१) योजने अंतर्गत राबविण्यासाठी अनुक्रमे रु. ५१४.०० लक्ष व ५१५.०० लक्ष असे एकूण रु.१०२९.०० लक्ष इतक्या रकमेच्या प्रस्तावास संदर्भाधिन पत्र क्र.१ व २ अन्वये मंजुरी दिलेली असून सदर निधी आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांना संदर्भाधिन क्र.३ व ४ अन्वये वितरित करण्यात आला आहे.

३. महाराष्ट्रात सद्यस्थितीत ४९३ शासकीय आश्रम शाळा व २५ एकलव्य निवासी शाळा कार्यरत आहेत. या सर्व निवासी शाळांमधील विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासाची जबाबदारी आदिवासी विकास विभागाची आहे. त्यांचे आरोग्य, पोषण व शिक्षण योग्य प्रकारे व्हावे यासाठी विभागामार्फत विशेष योजना राबविल्या जातात. याचाच एक भाग म्हणून आदिवासी विकास विभागामार्फत आश्रम शाळेतील निवासी विद्यार्थ्यांना दोन वेळेसचे पुरेसे भोजन व नाश्ता याची सोय व्हावी म्हणून आश्रमशाळेत स्वयंपाकगृह तयार केले आहे. या स्वयंपाकगृहाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना दररोज वेळेत पोषणयुक्त आहार पुरविला जातो. काही आश्रमशाळेत सद्यस्थितीला असणाऱ्या स्वयंपाक गृहाची क्षमता ही विद्यार्थी क्षमतेपेक्षा कमी आहे, अत्याधुनिक साहित्याचा अभाव आहे. तसेच काही ठिकाणी अतिरिक्त बांधकामाची आवश्यकता आहे. सबब, अशा स्वयंपाक गृहामध्ये आवश्यकतेनुसार साहित्याची खरेदी व सुधारणा करण्यासाठी “Upgradation and modernization of Ashram School Kitchens” ही योजना आदिवासी विकास विभागामार्फत राबविण्याबाबतच्या मार्गदर्शक सूचनांना मंजूरी देण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधिन होता .

शासन निर्णय-

आदिवासी विकास विभागाच्या अधिनस्त असणाऱ्या शासकीय आश्रमशाळांतील स्वयंपाक गृहांची अत्याधुनिक साहित्यान्वये सुधारणा करून विद्यार्थ्यांना उच्च दर्जाचा पोषणयुक्त आहार पुरवठा नियमित व वेळेवर उपलब्ध करून त्यांची पोषणाची स्थिती सुधारणे या कार्यक्रमांतर्गत “Upgradation and modernization of Ashram School Kitchens” ही योजना आदिवासी विकास विभागामार्फत राबविण्यासाठी एकुण रु.१०२९.०० लक्ष किंमतीच्या मार्गदर्शक सूचनांना या निर्णयाद्वारे सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट क्रमांक १. नुसार मंजूरी प्रदान करण्यात येत आहे.

२. सदर योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार वितरीत तरतूदीच्या मर्यादेत योजना राबविण्याबाबत त्वरीत कार्यवाही आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांनी करावी व त्याचे उपयोगिता प्रमाणपत्र आर्थिक व भौतिक अहवालासह शासनास सादर करण्याची दक्षता घ्यावी.

३. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०१०११७०१०३३६२४ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(प्रकाश वि. वाजे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१) मा.मंत्री आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई

२) मा.राज्यमंत्री आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई

- ३) मा. सचिव, आदिवासी विकास यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
- ४) आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक.
- ५) सहसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) मुख्य अभियंता, बांधकाम कक्ष, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ८) अपर आयुक्त, आदिवासी विकास अमरावती, नाशिक, ठाणे व नागपूर
- ९) सर्व प्रकल्प अधिकारी एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प
- १०) निवड नस्ती (का.१९) आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २७५(१) अंतर्गत मंजूर योजना
परिशिष्ट-१

(रुपये लाखात)

१.	योजनेचे नाव	“Up gradation and modernization of Ashram School Kitchens”																		
२.	योजनेचे प्रस्तावित लाभ क्षेत्र	आदिवासी विकास विभागाच्या अधिनस्त असणाऱ्या शासकीय आश्रम शाळा																		
३.	वित्तीय तरतूद	<div>भारतीय संविधानाचे अनुच्छेद २७५(१) अंतर्गत मंजूर निधी -</div> <table><tr><th>अ.क्र.</th><th>वर्ष</th><th>योजना</th><th>निधी (रु.लक्ष)</th></tr><tr><td>१</td><td>२०१८-१९</td><td>“Up gradation and modernization of Ashram School Kitchens”</td><td>५१४.००/-</td></tr><tr><td>२</td><td>२०१९-२०</td><td>“Up gradation and modernization of Ashram School Kitchens”</td><td>५१५.००/-</td></tr><tr><td colspan="3">एकूण</td><td>१०२९.००/-</td></tr></table>			अ.क्र.	वर्ष	योजना	निधी (रु.लक्ष)	१	२०१८-१९	“Up gradation and modernization of Ashram School Kitchens”	५१४.००/-	२	२०१९-२०	“Up gradation and modernization of Ashram School Kitchens”	५१५.००/-	एकूण			१०२९.००/-
अ.क्र.	वर्ष	योजना	निधी (रु.लक्ष)																	
१	२०१८-१९	“Up gradation and modernization of Ashram School Kitchens”	५१४.००/-																	
२	२०१९-२०	“Up gradation and modernization of Ashram School Kitchens”	५१५.००/-																	
एकूण			१०२९.००/-																	
४.	या योजनेत येणारे खर्चाचे अंदाजपत्रक	योजनेसाठी मंजूर निधी आयुक्त,आदिवासी विकास,नाशिक यांच्याकडून आवश्यकतेनुसार प्रकल्प अधिकारी यांना वितरीत करण्यात येईल.																		
५.	योजना राबवणारी यंत्रणा	संबंधित प्रकल्प अधिकारी ए.आ.वि.प्रकल्प																		
६.	नियंत्रक अधिकारी	संबंधित अपर आयुक्त, आदिवासी विकास																		
७.	योजनेचा उद्देश/ हेतु	<div>➤ आदिवासी विकास विभागाच्या अधिनस्त असणाऱ्या शासकीय आश्रमशाळांतील स्वयंपाक गृहामध्ये आवश्यक त्या बाबींमध्ये सुधारणा करणे .</div>																		
८.	योजना अंमलबजावणीची कार्यपद्धती	<div>➤ योजनेच्या अनुषंगाने आदिवासी विकास विभागाच्या अधिनस्त असणाऱ्या राज्यातील शासकीय आश्रमशाळांमध्ये असणाऱ्या स्वयंपाकगृहामध्ये गरजेनुसार आवश्यक सुधारणा केल्या जातील.</div> <div>➤ ज्या आश्रमशाळा ह्या मध्यवर्ती, सेमी मध्यवर्ती स्वयंपाक गृहास जोडल्या गेल्या असतील अशा आश्रमशाळा या योजनेतून वगळण्यात येतील.</div> <div>➤ संबंधित प्रकल्प अधिकारी हे त्यांच्या कार्यक्षेत्रात असणाऱ्या आश्रम शाळांच्या मुख्याध्यापक यांची बैठक घेऊन योजनेच्या बाबतीत माहिती देतील.</div>																		

	<p>➤ योजनेच्या अनुषंगाने आश्रमशाळांचे मुख्याध्यापक हे त्यांचा आश्रम शाळेच्या स्वयंपाक गृहामध्ये आवश्यक असलेल्या बाबी व करावयाची कार्यवाही व त्यासाठी आवश्यक खर्चाची तरतूद इ. बाबी संबंधित प्रकल्प अधिकारी यांना सादर करतील. त्यासाठी मुख्याध्यापक हे आवश्यकतेनुसार संबंधित बांधकाम कक्ष आदिवासी विकास यांची मदत घेतील.</p> <p>➤ संबंधित प्रकल्प अधिकारी हे त्यांच्या प्रकल्प स्तरावर असणाऱ्या आश्रम शाळांमधील स्वयंपाक गृहामध्ये आवश्यक असलेल्या बाबींचा सविस्तर अहवाल व आवश्यक निधीची मागणी अपर आयुक्त,आ.वि यांच्यामार्फत आयुक्त ,आदिवासी विकास यांच्याकडे करतील.</p> <p>➤ योजनेच्या अनुषंगाने आश्रम शाळेमध्ये असणाऱ्या स्वयंपाक गृहामध्ये खालील बाबींवर खर्च करण्यास परवानगी असेल</p> <ol style="list-style-type: none"> I. स्वयंपाक गृहाची किरकोळ दुरुस्ती, (छत,भिंती बांधकाम, रंग देणे,दारे व खिडक्या दुरुस्ती,लाईट फिटिंग,भांडी धुण्यासाठी फ्लोरिंग) II. आवश्यकतेनुसार शेड बांधकाम/खोलीचे बांधकाम III. निस्सारण सुविधा निर्माण करणे (Drinage Facilities) IV. नविन गॅस जोडणी,अतिरिक्त जोडणी, गॅस पाईप लाईन टाकणे V. आवश्यक किचेन साहित्याची खरेदी/दुरुस्ती , भांडी खरेदी व दुरुस्ती VI. स्वयंपाक गृहासाठी CCTV खरेदी VII. स्वयंपाक गृहासाठी नळ जोडणी, पाणी साठविण्यासाठी टाकीची खरेदी VIII. स्वयंपाक गृहासाठी इतर आवश्यक खरेदी. <p>➤ आश्रम शाळेचे मुख्याध्यापक उपरोक्त बाबींच्या त्यांच्या स्तरावरून अहवाल व आराखडा तयार करतील .योजनेच्या अंमलबजावणी करिता खालील प्रकारे कालमर्यादा निश्चित करण्यात येत आहे</p>		
अ क्र	बाब	कालमर्यादा	जबाबदार व्यक्ती
१	प्रकल्प स्तरावर योजनेच्या अनुषंगाने मुख्याध्यापक यांच्याकडून स्वयंपाक गृहामध्ये करावयाच्या सुधारणांचे आराखडे तयार करण्याची माहिती देणे व प्रशिक्षण.	शासन निर्णय निर्गमित झाल्या पासून पुढील १ महिना	संबंधित प्रकल्प अधिकारी

		२	आश्रम शाळेच्या स्तरावर असलेल्या स्वयंपाक गृहामध्ये करण्यात येणाऱ्या कामाच्या बाबी व आराखडा तयार करणे	पुढील ०१ महिने	संबंधित मुख्याध्यापक व संबंधित बांधकाम कक्ष
		३	आश्रमशाळेनुसार आराखड्याचे एकत्रीकरण करून आयुक्त, आदिवासी विकास यांना सादर करणे	पुढील ०२ महिने	संबंधित प्रकल्प अधिकारी
		४	निधी मागणीचा आढावा घेणे व प्रकल्पनिहाय निधीचे वाटप	पुढील १५ दिवस	आयुक्त आदिवासी विकास
		५	स्वयंपाक गृहाचे अद्यावतीकरण करणे	पुढील ०६ महिने	संबंधित मुख्याध्यापक, प्रकल्प अधिकारी, बांधकाम कक्ष
९	योजनेचे संनियंत्रण व मुल्यमापन	<p>➤ योजनेचे संनियंत्रण व मुल्यमापना करीता पुढीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे.</p> <p>१. आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक -अध्यक्ष</p> <p>२. अप्पर आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक व ठाणे -सदस्य</p> <p>३. प्रकल्प अधिकारी, ए.आ.वि. प्रकल्प कोणतेही चार - सदस्य</p> <p>४. कार्यकारी अभियंता बांधकाम (आ.वि.वि.) -सदस्य</p> <p>५. उपायुक्त/सहा. आयुक्त शिक्षण, आयुक्तालय नाशिक -सदस्य सचिव</p> <p>➤ योजनेच्या अनुषंगाने योजना विहित कालावधीमध्ये पूर्ण करून घेण्याची जबाबदारी ही उपरोक्त समितीची असेल.</p> <p>➤ योजनेच्या अनुषंगाने काही आवश्यक बदल करावायचे असल्यास त्याबाबत उपरोक्त समिती निर्णय घेईल व त्याबाबत शासनास अवगत करेल.</p> <p>➤ उपरोक्त समितीची बैठक दर २ महिन्यांनी आयोजित करावी व योजना पूर्ण करण्याबाबत आवश्यक कार्यवाही करावी.</p>			
१०	योजनेची अंमलबजावणीचा कालावधी	➤ शासन निर्गमित झाल्यापासून १ वर्ष			
११	योजनेच्या अटी व शर्ती	➤ योजना विहित वेळेत पूर्ण करण्याची जबाबदारी संनियंत्रण व मुल्यमापन समितीची असेल			

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ योजनेच्या अनुषंगाने आश्रम शाळेची निवड करताना ज्या आश्रम शाळा मध्यावर्ती/सेमी मध्यवर्ती स्वयंपाक गृहाशी जोडल्या गेल्या आहेत अथवा जोडल्या जाणार आहेत अशा आश्रमशाळांना वगळण्यात यावे. ➤ स्वयंपाक गृह अद्यावत करताना ज्या बाबी इतर योजनामधून करण्यात येऊ शकतात त्या बाबी विचारात घेण्यात येऊ नये. ➤ स्वयंपाकगृहासाठी आवश्यक असलेल्या साहित्याचीच खरेदी करण्यात येत आहे हे तपासण्याची जबाबदारी संबंधित प्रकल्प अधिकारी यांची असेल. ➤ स्वयंपाक गृहासाठी आवश्यक साहित्य खरेदी करताना नियमानुसार विहित पद्धतीचा वापर करावा. ➤ सदर योजनेमधून करावयाच्या कामांची अन्य योजनेमधून अंमलबजावणी झालेली नाही हे काटेकोरपणे तपासण्याची जबाबदारी संबंधित प्रकल्प अधिकारी यांची असेल. ➤ सदर योजनेची अंमलबजावणी करताना चलचित्र (video) व छायाचित्रे काढावीत . योजनेची अंमलबजावणी पूर्ण झाल्यानंतर योजनेचा फलनिष्पत्ती अहवाल व Geo-tagged photographs हे CAS पोर्टल वर भरण्याची जबाबदारी प्रकल्प अधिकारी यांची असेल.
११	निधी वितरणाची कार्य पद्धती	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सदर योजनेचा निधी हा आयुक्त, आदिवासी विकास यांच्या मार्फत आराखड्याच्या प्रमाणात प्रकल्प अधिकारी यांना वर्ग करण्यात येईल. ➤ प्रकल्प अधिकारी शाळांनिहाय कामांच्या प्रगतीचा आढावा घेवून त्यानुसार निधी शाळांना वितरित करतील.
१२	योजनेची फलनिष्पत्ती	<ul style="list-style-type: none"> ➤ आश्रम शाळेमध्ये असलेले स्वयंपाक गृह अद्यावत होईल. ➤ विद्यार्थ्यांना उच्च दर्जाचा पोषणयुक्त आहार पुरवठा नियमित व वेळेवर उपलब्ध होवून त्यांची पोषणाची स्थिती सुधारेल.